

”Vi blev så glada i oss själva!”

Reflektioner om andlig förnyelse på gott och ont.

AV GRETHE LIVBJERG

PÅ 1970-TALET, när vågorna från den karismatiska rörelsen sköljde över oss i det nyktra Danmark, växte en karismatisk bönegrupp fram som möttes varje vecka. Vi kom från olika kyrkor och samfund, men vi hade alla upplevt andlig förnyelse. Nådegåvorna som Paulus skrev om till församlingen i Korinth hade även blivit vår erfarenhet. En förunderlig enhet växte fram emellan oss. Vi hade funnit och upplevt något som man inte kände till i våra hemförsamlingar.

I bönegruppen fann vi varandra och höll samman. En pojke frågade sin far: ”Vad är vi, katoliker eller pingstvännen?” En äldre man från den apostoliska kyrkan, en av de danska pingströrelserna, gjorde sitt livs upptäckt: ”Nu tror jag att även katoliker kan vara kristna, jag har hört flera av dem tala i tungor!”

Ja, ekumeniken blomstrade. Allt det häpnadsväckande nya som vi upplevde bröt ned gamla murar och knöt oss samman över alla de gränser som tidigare skilt oss åt. Men för några blev den nya bönegruppen snart viktigare än den egna församlingstillhörigheten. Ett sekteristiskt mönster började långsamt skönjas.

Sekter uppstår när grupper avlägsnar sig från det vanliga kyrkliga livet i upplevelsen av att det är torrt och livlöst – vilket till viss del kan vara sant – och börjar fira sina egna gudstjänster utan transparens inför andra. Här var nu en grupp som blev sig själv nog, människor som var alltför glada i sig själva.

VI KÄNDE OSS ANNORLUNDA och hade fått något som de andra saknade. Som en bastant kvinna vid ett tillfälle högljutt deklarerade: ”Vi har ju den helige Ande!”

Efter en tid, jag minns inte hur länge, hade den så lovande gemenskapen smulats sönder. Det hade visserligen funnits en del varningssignaler längs vägen, personliga tragedier, tecken på att allt inte var så lett av Anden som vi hade trott. Men det som skedde hade inte behövt leda till att vi avgränsade oss från andra – snarare tvärtom. En uppriktig rannsakan hade kunnat leda oss in i en sundare och mer genuin gemenskap.

För några år sedan mötte jag en av dem som varit ledande i förnyelsen. Vi hade inte setts på länge. Han ställde frågan: "Vad var det egentligen som hände den gången? Hur kunde det som börjat så lovande, ta en ände med förskräckelse?" Vi försökte båda ge några förklaringar, men det var han som satte ord på den egentliga orsaken: "Vi blev så glada i oss själva."

Det var just så det var.

Och det var inte så underligt. Vi hade ju fått något som de flesta kyrkor var kritiska eller avvaktande till. Vi hade blivit förändrade. Det var vi som skulle bidra med förnyelse. Från att den helige Ande berört oss – sannolikt autentiskt i de flesta fall – var det nu vi som hade den helige Ande, vilket de andra inte hade!

Vi som hade varit en så sammansvetsad grupp gick efter en tid åt olika håll. Några tog helt avstånd: Aldrig mer något karismatiskt! Andra levde ut sin önskan efter ett karismatiskt liv, fascinerade av tvivelaktiga uppenbarelser. Några fällde yttrandet: "Vad var det vi sa! Det var väntat att det skulle sluta så här." Och så fanns de som var i behov av psykiatrisk vård. Efter att ha blivit profeterade över, levt med ryktet om att själva vara profeter och fått stjärnstatus bland vissa ledare, följde ett bryskt uppvaknande: "Allt var

falskt!" Det är inte underligt om man blir sjuk av sådant, och några blev det. Att få demoner utdrivna men upptäcka att det aldrig rört sig om sådana, trots att man själv trott på det, var allt annat än lustigt. Seansen av det slag som utspelade sig kunde vara djupt traumatiserande. Kanske var det just detta som var den största villfarelsen.

VÅRA MÖTESKVÄLLAR inleddes med gemensam lovsång och därefter undervisning av någon av ledarna. Sedan delades vi in i mindre grupper. En kväll kom en kvinna utstörtande från ett av grupprummen alldeles kritvit i ansiktet: "Han driver ut demoner därinne!" Som om exorcism var en lek.

Jag glömmer aldrig den förmiddag när några av de ledande kom hem till mig för att tala mig till rätta. Jag hade reagerat mot att en kvinna som blivit inlagd för psykiatrisk vård hade "tröstats" med att hon var anfäktad av demoner. Nu skulle man driva ut dem så att hon snabbt tillfrisknade. Att jag inte förstod det visade ju att... Ja, i deras ögon var jag ett hopplöst fall.

En annan av ledarna frågade mig vid ett tillfälle: "Varför har du aldrig blivit karismatisk på riktigt?" Det fanns hela tiden något inom mig som förhöll sig kritiskt avvaktande till det som skedde, och samtidigt ville jag så gärna vara en del av den varma gemenskapen. Det fanns ju mycket gott också, var jag inte alltför kritisk?

Det är just sådant som får sekter att leva vidare: längtan efter en varm gemenskap. Jag vill inte gå så långt som att säga att vår karismatiska bönegrupp var en sekt, men den fick sekteristiska drag. Till sist kom

*"Vi hade helt enkelt saknat
det viktigaste: prövningen av
andarna – även våra ledare
saknade den."*

det till en punkt när jag blev tvungen att ta avstånd. Det var nödvändigt för mig att finna mig själv, min väg.

AV EN HÄNDELSE LÄSTE JAG i en fransk tidskrift om en ignatiansk trettiodagarsretreat. Kanske var det just denna öken som jag längtade efter. Långt borta från alla som kände mig. Fyra veckor utan tidningar, brev, kontakter – ensam med Gud. Jag visste inte så mycket om det jag nu gav mig in i, hade bara talat med ledaren i telefon. Han visade sig vara en enastående vägledare, en som inte talade om för mig vad jag skulle göra men gav mig stöd på min egen vandring.

Ignatius af Loyola (1491-1556) hade under en längre retreat utvecklat gåvan att skilja mellan andar, den gåva som den helige Antonios kallade den viktigaste av alla andliga gåvor. Ignatius mästerverk och arv till kommande generation kom att bli hans andliga övningar. Efter att ha genomlevt dessa under fyra veckor kunde jag i backspegeln se klarare på vår grupp. Vi hade tagit emot många gåvor. Det hade förekommit profeterande, helbräddagörelse, utdrivande av demo-

ner och tungotal. Var allt detta äkta? Eller var det något man försökte sig på för att få vara en del av den varma gemenskapen? Tungotalet är en gåva, inte en prestation. Det är den fördolda kammarens bön, inte en uppvisningsakt. Vi hade helt enkelt saknat det viktigaste: prövningen av andarna – även våra ledare saknade den.

Det var därför vår karismatiska bönegrupp hade efterlämnat så många sårade människor. Det djupaste såret orsakades kanske av att man tvingades erkänna att den gemenskap man varit så glad i, och som man hade värmt sig i, visade sig vara osund. Det finns ett viktigt samband mellan orden "vi blev så glada i oss själva" och bristen på sund urskillning.

IGNATIUS HAR GETT OSS en pålitlig medicin i de fyra veckornas andliga övningar. Dessa kan förvisso praktiserats på olika sätt, men jag vill här bara ge en glimt av hur jag för många år sedan upplevde dem.

Första veckan: Vad är meningen med mitt liv när jag betraktar det i ljuset av evangelierna? Och hur kan den meningen förverkligas? Här fick egenkärleken en dolkstöt. Veckan avslutades med en fastedag och generalbikt. För mig blev det en vändpunkt – och ett minne omslutet av ljus.

Därefter följde två veckor med meditationer över evangelietexter. Den avslutande veckan, med Jesu lidande och död i fokus, står fram som en klar tavla inom mig. Jag befann mig i det mörker som Jesu mor måste ha upplevt. Ett förfärande intet. Jag bad min vägledare om att få gå vidare, men fick ett klokt nej till svar. Jag behövde genomgå detta.

Om någon i den karismatiska bönegruppen hade berättat om ett liknande andligt mörker, hade det då bedömts som ett demoniskt angrepp? Ja, en och annan av ledarna hade troligen reagerat så.

Min vägledares sista ord till mig var: "Nu ska du gå din egen väg och lita på din egen bedömningsförmåga."

Att gå sin egen väg när man saknar och så starkt längtar efter en varm gemenskap – det om något är ett sant verk av helige Ande. Och det kan också visa sig leda in i en äkta gemenskap.

PAULUS BESKRIVER kyrkan som Kristi mystiska kropp. Vi är alla en del i kroppen. Att gå sin egen väg innebär inget annat än att man förblir just den del i kroppen som Gud vill att man ska vara. Där det tillämpas formas en sund gemenskap.

När jag vid ett tillfälle var på resa söderut talade jag med en äldre munk som var en del av den karismatiska förnyelsen. Han berättade att när han bad för någon att han eller hon skulle få uppleva andlig förnyelse ("dop i helig Ande"), var det inte ovanligt att personen hamnade i ett andligt mörker. Han såg det som ett väl så viktigt svar på bön som ett framflytande tungotal. Det märkliga med den karismatiska väckelsen var ju att den bröt fram globalt, ungefär vid samma tid, men utan inbördes förbindelse mellan de platser som berördes. De olikheter som utvecklades berodde inte minst på den jordmån i vilken den slog rot.

Två jämförelser: Jag deltog i en ledarkonferens på Nyborg Strand med en amerikansk lärare. Vi skulle

"Min vägledares sista ord till mig var: 'Nu ska du gå din egen väg och lita på din egen bedömningsförmåga.'"

sitta i en cirkel. Han pekade på en i gruppen som skulle frambära ett budskap i tungor, därefter på en annan som skulle uttyda. En äldre präst fick ett budskap riktat till sig att den sjukdom som länge plågat hans kropp skulle lämna honom. Han grät av glädje. Men förblev sjuk. Jag slöt mig i ett "rör mig inte". Det var något i atmosfären som jag var tvungen att få distans till. Jag fick vara i fred. Men efteråt flydde jag därifrån.

Ungefär vid den tiden besökte jag en retreatplats i Frankrike, Troussures, som leddes av den kände prästen Henri Caffarel. Även där föll den helige Ande. Profetior därifrån nådde också oss i Danmark. Jag reste dit för att delta i en karismatisk retreat. Den första dagen var mycket stilla och avslutades med att alla inbjöds till bikt, något som de flesta också tog vara på.

Om man tidigare inte hade trott på något sådant som "andlig atmosfär", så blev man här överbevisad. Efter denna första kväll av bot vilade en alldeles speciell atmosfär av frid, stillhet, bön och Guds närvaro i hela huset. Och därifrån började Andens gåvor framträda. Det var under en sådan retreat i Troussures som den nya komuniteten L'Emmanuel föd-

des. Två deltagare i helt olika åldrar, en man och en kvinna som inte kände varandra sedan tidigare, fick en ingivelse om att de skulle börja be tillsammans varje dag. Utan någon som helt annonsering var de snart hundra personer, och i dag en stor kommunitet med familjer, celibatärer och många präster. De har numera centra på flera platser i Frankrike och även i andra länder.

Något av det mest väsentliga i deras spiritualitet är tillbedjan av Jesus i sakramentet på altaret. Alla i kommuniteten ägnar dagligen en timme åt det. L'Emmanuels kallelse är evangelisation, och när de missionerar på gatorna delar de upp sig: några sitter i tyst tillbedjan inför sakramentet, andra är ute på gatorna och söker kontakt med människor som är främmande för kyrkan. Men som ofta dras dit just genom den speciella atmosfären.

En av frukterna av den karismatiska förnyelsen i Frankrike har varit flera nya kommunitetsrörelser. Utmärkande för många av dem är att de föddes i typisk karismatisk "stil", men utvecklades mot en mer kontemplativ spiritualitet – utan att på något sätt överge det karismatiska. I mina kontakter med dessa rörelser i Frankrike har jag ofta funderat över de stora skillnaderna i förhållande till mina upplevelser i Danmark.

I Frankrike ledde den karismatiska erfarenheten människor till ett djupare liv i kyrkan. Rörelsen blev integrerad. Hos oss fanns en påtaglig tendens till att de karismatiska bönegrupperna blev den egentliga kristna gemenskapen. Vi var glada i oss själva medan den lokala församlingen blev sekundär. Den tendensen är inte bara en fara för den karismatiska förnyelsen, utan också i andra ekumeniska sammanhang.

Ända sedan jag första gången fick frågan "Varför har du inte blivit karismatisk på riktigt?", har jag funderat över vad det är att vara en "riktig karismatiker". På den tiden förknippades det i regel med att ha en eller flera av de gåvor som Paulus omnämner i Första Korinthierbrevet 12, framför allt med tonvikt på tungotalet.

När jag funderat över detta är det en person som gång på gång har dykt upp för mitt inre. En äldre kvinna, allt annat än modernt klädd och ingen man lägger märke till. Hon såg det som sin kallelse att ansvara för kyrkkaffet. Men vilken atmosfär var det inte omkring henne i kaffestugan! Hon sa inte mycket, men var mycket bestämd när hon väl kom med sina kloka kommentarer. Var hon karismatisk? De som på den tiden var ledare hade nog svarat nej. Hon talade ju inte i tungor, hon deltog inte i de karismatiska mötena, och likväl: hon fyllde sin plats och var den del i kroppen hon skulle vara. Som sådan var hon en äkta karismatiker.

*GRETHER LIVBJERG är bosatt i Köpenhamn och pionjär inom den danska retreatrörelsen. Hon var tidigare redaktör för tidskriften *Levende Vann* och samarbetade i många år med Wilfrid Stinissen. Bland hennes böcker berör flera karmelitisk spiritualitet, bland annat *Teresa av Avila: Vänskapens mystiker*, som även utkommit på svenska (*Artos*). I den självbiografiska boken *Og skal blive godt* (Boedal 2009) berättar hon om sin väg från dansk lågkyrklighet till den katolska kyrkan och senare nyupptäckten av den karismatiska erfarenheten.*